

PATRIMONI OBLIDAT, MEMÒRIA LITERÀRIA

UN PROJECTE DE LA COORDINADORA DE CENTRES D'ESTUDIS DE PARLA CATALANA I
L'INSTITUT RAMON MUNTANER

L'exposició *Patrimoni oblidat, memòria literària* vol posar en relació elements patrimonials (entenent el patrimoni en un sentit molt ampli), ja desapareguts o bé abandonats o ruïnosos –o que en un determinat període històric ho van ser–, amb textos literaris que s'hi han referit. El nostre patrimoni més afeblit es presenta així contemplat des de la memòria, la descripció, la interpretació o la creació literària. Amb el doble acompanyament d'imatge i paraula, la mostra ens ajuda a conèixer, entendre i valorar els testimonis del passat dels nostres pobles i ciutats.

El projecte es plantejà des de l'inici amb una visió oberta i no restrictiva en relació amb gèneres i tipologies, no condicionat per cànons, perioditzacions o jerarquies, fet que ha permès incorporar textos d'autors molt variats, uns de molt coneguts i d'altres que no tant, d'àmbit general o vinculats a àrees territorials concretes. Les visions literàries que aporten, quan posen els ulls en llocs concrets, enllacen amb la geografia i la història, amb la memòria i el coneixement, matèries que determinen les activitats habituals dels centres i instituts d'estudis locals i comarcals. Es tracta d'una aportació més, amb voluntat de suma, als esforços que els darrers anys s'han dut a terme arreu amb l'afany de vincular territori i literatura.

L'exposició itinerant és part d'un projecte més ampli que inclourà també una pàgina web amb més elements patrimonials i textos dels que ara es mostren. La Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i l'Institut Ramon Muntaner, amb el suport i la col·laboració de nombroses institucions, entitats i persones, han volgut contribuir a fer conèixer millor els nostres territoris, el seu patrimoni i la seva literatura, a promoure localment la lectura, l'estudi i la divulgació i a estimular la creació de noves obres literàries, que configuren, per al present i per al futur, saber, bellesa i reflexió.

CRÈDITS

COMISSARIAT:

Josep Santesmases Ollé (coordinació)
Pineda Vaquer Ferrando
Narcís Figueras Capdevila
Montse Caralt i Segalés
Mireia Munmany Muntal

PRODUCCIÓ

M. Carme Jiménez Fernández
Francesc Viso Rodríguez

GRUP ASSESSOR

M. Teresa Borràs Brunet
Albert Güell Juanola
Jaume Mascaró Pons
Antoni Prats Gràcia
Pere Sala Martí
Pilar Tarrada Gol

COL·LABORADORS TERRITORIALS

Roser Calvo Major
Manuel Carceller Safont
Eugeni Casanova Solanas
Josep S. Cid Català
Brígida Gomila Juaneda
Xavier Gutiérrez Riu
Àngels Mach Buch
Ferran Rella Foro
Josefina Salord Ripoll
Llorenç Soldevila Balard
Magí Sunyer Molné
Albert Güell Juanola

DOCUMENTALISTA

Víctor Lobato

COL·LABORADORS DEL PROJECTE

Josep A. Ahuir Domínguez, M. Carme Alsina Sánchez, Amics de Besalú i el seu Comtat, Arc de Mig Punt. Associació Memòria i Patrimoni, Arxiu de Tradicions de l'Alguer, Arxiu Joan Maragall, Associació Cultural del Matarranya, Maria Barbal Farré, Carles Barrull Perna, M. Dolors Bernal, Biblioteca Pública de Tarragona, Albert Carreras, Centre d'Estudis Aranès, Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada, Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, Centre d'Estudis de les Garrigues, Centre d'Estudis del Gaià, Centre d'Estudis Històrics de Terrassa, Centre d'Estudis Ignasi Iglésias, Centre d'Estudis Selvatans, Centre de Lectura de Reus, Jordi Chumillas Coromina, Consell Cultural de les Valls d'Àneu, Josep M. Contel Ruiz, Roger Costa Solé, Esbart Català de Dansaires, Espais Escrits, Elena Espuny Arasa, Gemma Estrada Planell, Cesca Ferran Girona, Xavier Filella Fargas, Gemma Font, Mercè Franquesa, Fundació Arnau Mir de Tost, Fundació Jacint Verdaguer, Fundació Josep Pla, Josep Miquel Gràcia Zapater, Núria Grau Poyo, Grup de Recerques Històriques de Sant Pere de Riudebitlles, Institut d'Estudis Comarcals de l'Alt Urgell, Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta, Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida, Institut d'Estudis Penedesencs, Institut Menorquí d'Estudis, Miquel Jaumot Bisbal, Josep Pau Jàvega Bulló, Miquel Àngel Limón Pons, Institut d'Estudis Eivissencs, Enric H. March, Isidor Marí Mayans, Josep Martí Baiget, Josep Miquel Martí Rom, Magda de Mas Bernardos, Esteve Masalles Feliu, Cristina Masvidal Fernández, Lluís Bartomeu Meseguer Pallarès, Marina Miquel Vives, Carles Miret Estruch, Museu Etnològic del Montseny - La Gabella, Lluís Obiols Perearnau, Observatori del Paisatge, Isidre Pastor Batalla, Jesús Pérez Pallise, Lourdes Plans Campderrós, Antoni Prats, Jordi Quer, Ramon Rosich Trullolls, Jaume Roura, Dolors Saumell Calaf, Sebastià Serra Busquets, Societat Andorrana de les Ciències, Joan Solé Bordes, Taller d'Història de Gràcia, Taller d'Història del Clot - Camp de l'Arpa, Montserrat Torra, Josep Torrent Alberich, Tot Història. Associació Cultural, M. Àngels Verdaguer, Pep Vila Medinyà, Esther Vilar Roca.

FONS FOTOGRÀFICS DE L'EXPOSICIÓ:

Agrupació fotogràfica de Catalunya, Josep A. Ahuir Domínguez, Ajuntament de Girona, Ajuntament de les Masies de Roda, Ajuntament de Mequinensa, Pere Lluís Artigues - Antoni Fernández (CODEX. Arqueologia i Patrimoni), Arxiu de l'Associació Cultural Artur Bladé i Desumvila, Arxiu Comarcal d'Osona, Arxiu Comarcal del Baix Ebre, Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre, Arxiu d'Imatge i So de Menorca-CIM, Arxiu fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya, Arxiu Històric de Gandia, Arxiu Històric de la Santa Creu i Sant Pau, Arxiu Històric Municipal d'Arbúcies, Arxiu Històric Municipal de Ciutadella, Arxiu Municipal de Valls, Arxiu Municipal de Xàtiva, Arxiu Nacional de Catalunya, Arxiu Santesmases-Rabadà, AVIOTEC-MHC, Biblioteca de Catalunya, Joan Blanco Barrilado, Centre de la Imatge Mas Iglesias de Reus, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Arxiu de Patrimoni Etnològic / Fons Amades, Edicions Sidillà, Miquel Embodas Farriols, Fons familiar de Rosa M. Moncada, Fons particular de Josep M. Contel, Fons particular d'Eva Bosch, Àngels Mach, Museu Comarcal de la Conca de Barberà, Museu de la Vida Rural de l'Espluga de Francolí, Museu de les Terres de l'Ebre, Museu d'Història de Mequinensa, Joan Obiols Puigpinós, Patronat del Castell de Montsoriu, Pau Salort, Josep Santesmases Ollé, Francesc Serés Guillén, Servei d'Arxiu i Documentació Municipal. Centre d'Imatges de Tarragona / L'Arxiu, Servei d'Audiovisuals - Institut d'Estudis Ilerdens, Joan Todó Cortiella, Eduard Trepal i Deltell, Universitat Bordeaux Montaigne.

ORGANITZA

Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana
Institut Ramon Muntaner

PATROCINI

Fundació Carulla
Fundació Privada Mútua Catalana
Societat Catalana de Llengua i Literatura (IEC)
Obra Social "la Caixa"
Institució de les Lletres Catalanes

SUPORT

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. (Subdirecció General d'Arxius / Direcció General de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Culturals)

Diputació de Barcelona

Diputació de Girona

Diputació de Lleida. Institut d'Estudis Ilerdencs

Diputació de Tarragona

Fundació Irla

Institut d'Estudis Catalans

ESTRUCTURA DE L'EXPOSICIÓ «PATRIMONI OBLIDAT, MEMÒRIA LITERÀRIA»

L'exposició està estructurada en diversos plafons de lona sostinguts per unes estructures metàl·liques. El seu contingut està dividit en una presentació i en cinc àmbits temàtics.

Cada àmbit temàtic es divideix en quatre plafons de 200 x 110 cm. El primer plafó introdueix l'àmbit, en el segon es destaquen dos elements i els dos següents inclouen cinc elements cadascun. Els fragments dels textos literaris van acompanyats sempre de la corresponent imatge fotogràfica, antiga o actual, més una referència sobre l'autor i la vinculació amb el text i l'element.

ÀMBITS DE L'EXPOSICIÓ:

1. En lluita i diàleg amb el paisatge
2. El pes de la història
3. El clam silenciós de les pedres
4. La memòria de la vida social
5. Les ruïnes com a símbol de la terra

ELEMENTS PER ÀMBIT:

Àmbit 1

1. Beniopa (Gandia, la Safor).
2. Castell de Montsoriu (Arbúcies i Sant Feliu de Buixalleu, la Selva).
3. Castell de Centelles (Sant Martí de Centelles, Osona).
4. Priorat de Santa Maria de Serrabona (Bula d'Amunt, Rosselló).
5. La Font de la Gruta de Montblanc (Conca de Barberà).
6. Castell Monestir d'Escornalbou (Riudecanyes, Baix Camp).
7. Campanar de Benissanet (Ribera d'Ebre).
8. Antic Far de Buda (Sant Jaume d'Enveja, Montsià).
9. Murades de Ciutadella (Menorca).
10. Castell de València d'Àneu (Pallars Sobirà).
11. Santa Coloma d'Erdo (Sarrocà de Bellera, Pallars Jussà).
12. Horta de Xàtiva (Costera).

Àmbit 2

1. L'Abadia de Sant Martí del Canigó (Castell de Vernet, Conflent).
2. L' Església cremada (Gràcia, Barcelona) .
3. Castell del Rei (Pollença, Mallorca).
4. Església de Montmany (Figaró-Montmany, Vallès Oriental).
5. Pedrera romana del Mèdol (Tarragona).
6. Cartoixa d'Escala Dei (la Morera de Montsant, Priorat).
7. Sant Carles de la Ràpita. (Montsià).
8. Castell i teatre romà de Sagunt (Camp de Morvedre).
9. Bombardeig de l'Alguer (Sardenya).
10. El pont vell de Camarasa (Noguera).
11. Vil·la romana de l'Almadrava.(Els Poblets, Marina Alta).
12. Sant Pere del Burgal (La Guingueta d'Àneu, Pallars Sobirà).

Àmbit 3

1. La Mussara (Vilaplana, Baix Camp).
2. Mequinensa (Baix Cinca).
3. La ciutat morta. Girona.
4. Selma (Aiguamúrcia, Alt Camp).

5. Molí (Eivissa).
6. Bordius (Canejan, Val d'Aran).
7. Cèrvoles (Senterada, Pallars Jussà).
8. Herba-savina (Conca de Dalt, Pallars Jussà).
9. Montgarri (Naut Aran, Val d'Aran).
10. Rúbies (Camarasa, Noguera).
11. Faió (Baix Aragó-Casp, hist. Matarranya).
12. Blancafort (Os de Balaguer, Noguera)

Àmbit 4

1. La Barraca (València).
2. Hipòdrom d'Horta (Barcelona).
3. Manicomi de la Santa Creu (o d'Horta) Barcelona.
4. Hotel Mirador (Andorra la Vella, Principat d'Andorra).
5. El molí de Canillo (Principat d'Andorra).
6. La Xocolateria Arumí de Vic (Osona).
7. Restaurant Cal Botella (Reus, Baix Camp).
8. Balneari de Cardó (Benifallet, Baix Ebre).
9. Palau de les Missions (Barcelona).
10. El Fonoll (Passanant i Belltall Conca de Barberà).
11. Hotel Europa. Tarragona.
12. Llibreria Moncunill (Valls, Alt Camp).

Àmbit 5

1. Talaiot (Menorca).
2. Empúries (l'Escala, Alt Empordà).
3. Poblet (Vimbodí i Poblet, Conca de Barberà).
4. L'alzina del Passeig de Gràcia de Barcelona.
5. Sant Pere de Rodes (el Port de la Selva, Alt Empordà).
6. Muralles d'Amposta. (Montsià).
7. Baronia de Sant Oïme (Noguera).
8. Crema de Xàtiva (Costera).
9. Masia Bac de Roca (les Masies de Roda, Osona).
10. Ruïnes del barri de la Ribera. El Born. (Barcelona).
11. l'Atzúvieta (Alcalà de la Jovada, Marina Alta).
12. Saidí (Baix Cinca).

AUTORS DELS TEXTOS INCLOSOS A L'EXPOSICIÓ

AUTORS MORTS (37)

Ferran AGULLÓ,
Ramon AMIGÓ ANGLÈS,
Vicent ANDRÉS ESTELLÉS
Maria Àngels ANGLADA
Josep Anton BAIXERAS
Ramon ARABIA I SOLANAS
Avel·lí ARTÍS-GENER
Carlos BARRAL
Artur BLADÉ I DESUMVILA
Lluís CAPDEVILA
Josep CARNER
Raimon CASELLAS I DOU
Pepita CAUBET
Pere COROMINES
Miquel COSTA I LLOBERA
Joan FUSTER
Àngel GUIMERÀ
Josep IGLÉSIES
Sebastià JUAN ARBÓ
Teodor LLORENTE
Francesc MANUNTA
Joan MARAGALL
Maria-Mercè MARÇAL
Jesús MONCADA
Narcís OLLER
Eugeni D'ORS
Teresa PÀMIES
Josep PLA
Josep M. POBLET I GUARRO
Josep Sebastià PONS
Àngel RUIZ i PABLO
Santiago RUSIÑOL
Joan SALVAT-PAPASSEIT
Lluís TERRICABRES I MOLERA
Vicent VENTURA
Jacint VERDAGUER
Marià VILLANGÓMEZ I LLOBET

AUTORS VIUS (19)

Marta ALÒS
Xavier AMORÓS
Maria BARBAL
Jaume CABRÉ
Juli CAPILLA
Xavier CORTADELLAS
Toni CUCARELLA

Pau FANER
Pere GIMFERRER
Joan OBIOLS
Isabel OLESTI
Maria Antònia OLIVER
Josep PIERA
Josep SANTESMASES
Francesc SERÉS
Joan TODO
Josep VALLVERDÚ
Vidal VIDAL
Vicenç VILLATORO

OBJECTIUS DEL PROJECTE

El projecte “Patrimoni oblidat, memòria literària” promogut per la Coordinadora de Centres d’Estudis de Parla Catalana i l’Institut Ramon Muntaner està estructurat en dues produccions. La primera és l’exposició itinerant que s’inaugurarà al monestir de Poblet el 19 de març de 2016 i que a partir de l’estiu iniciarà un llarg recorregut itinerant continuat d’alguns anys de durada. La segona producció consistirà en una pàgina web amb un notable gruix de contingut a partir de totes les aportacions obtingudes que relacionen el per nosaltres anomenat “patrimoni oblidat” (oblidat, abandonat, ruïnós, desaparegut o que en algun moment hagi presentat aquestes condicions) amb textos literaris que hagin tingut en compte aquests elements. La web permetrà fer consultes per elements, llocs, tipologies, autors, etc., i es començarà a estructurar a partir de la inauguració de l’exposició.

Tot plegat té l’objectiu d’estimular la recerca, l’estudi, el coneixement i la divulgació dels valors del patrimoni material tangible, com a herència d’experiències humanes de les generacions que ens han precedit, en la expressió més afeblida i al mateix temps promoure les mirades i la memòria literària damunt del territori. El projecte vol estimular activitats de tot tipus en aquest sentit amb totes les combinacions possibles entre patrimoni, memòria i literatura. Activitats que poden acompanyar l’exposició en el moment de visitar els llocs però al mateix temps promogudes amb la voluntat de ser incorporades als programes i objectius dels centres d’estudis i d’altres tipologies associatives, centres culturals i administracions. Tot plegat amb la finalitat de incrementar el coneixement de cada espai territorial des de les percepcions literàries, i al mateix temps estimular la creació literària actual.